

ישראל קורצ'אק קורצ'אק
اسرائيل تقرا كورتشاك

בן צייתן

מאת יאנוש קורצ'אק, כתבים כרך ט', עמ' 369-366
תרגום: אורי אורלב

איצק הוא ילד נחמד ויקר. הלואי שייגלדו עוד הרבה כמותו. חבל רק שהוא ביטן ואין לו מזל בחיים. איצק ילד טוב וצייתן. אף אנשים מסרבים להבינו ולהעריכו כראוי.

איצק עמד בפנה בית הספר. המורה העמיד אותו בפנה. המורה התעצבן. מדוע? מה היה הפשע שפשע איצק? אמא העמידה לפניו צלחת ואמרה:

- תאכל איצק. אז איך זה היה? למה המורה העמיד אותך בפנה?

איצק אכל ומדבר:

- המורה התעטש בקול ואני פרצתי בצחוק.

- למה צחקת?

- כלם צחקו.

- מה מצחיק בפשה המורה מתעטש?

- אני לא יודע.

האם מקרבת אליו את הצלחת ואומרת:

- תאכל איצק. אני אסביר לך מיך איך עליך להתנהג בפעם הבאה. ובכו, פאשר המורה מתעטש, לא צריך לצחק, צריך לומר "לבריאות".

אבל מדוע המורה העמיד בפנה רק את איצק למרות שכלם צחקו?

לא יודעים.

איצק ילד צייתן ועכשו הוא כבר יודע איך עליו להתנהג בפעם הבאה. איצק גמר את כל מה שהיה בצלחת, הכין את השעורים, שחק, הלך לישון, התעורר, הלך לבית הספר. אבל המורה סלק אותו מהפנה לפרוידור. למה? מה קרה? בדיוק בגלל שאמר: "לבריאות".

פאשר המורה נכנס לפנה, היה מנח על הרצפה גרעין של דלעת. המורה לא הבחין בו, החליק והשתטח בפשוט איברים.

- אתה זרקת את הגרעין?

- לא.

ובכו המורה שרוע על הרצפה, לא, לא שוכב, הוא מתרומם וקם. אבל איצק, הבן הצייתן, נזכר פתאום מה אמא אמרה לו אתמול, קם ואמר:

- לבריאות.

וכל הפנה פרצה בצחוק.

אמא מעמידה צלחת על השלחן ואומרת:

- תאכל איצק. אל תצטער. אני יודעת שזאת לא אשמתך. לא ידעת מה להגיד. היית צריך לשאל:
"האם חס ושלום, לא קרה משהו, אדוני?"

טוב. איצק ילד ציטו, זוכר את הכל. מיד ביום המחרת אמר בדייק מה שאמו למדה אותו ולמרות זאת קבל מהמורה מפה בעלך ומטר של קללות.

- לא ענינך, פרחח חצוף שכמותך, לא ענינך, פוחז חסר בושה.
מה קרה? מדוע? איצק פרחח? לא יאמן.

המורה הנה עצבני מפני שבשעת השעור הילדים הוציאו אותו משווי משקלו, ועיפו אותו ברעש שהקימו. ויותר מכלם יקוב. המורה כבר לא ידע מה לעשות, ולכן תפס את יקוב, השכיב אותו על ברקיו והרביץ לו בהגן. יקוב נחלץ בכוח מידי המורה עד שזה האדים כלו. בפתה השתררה פתאום דממה עמקה. ובאותו רגע קם איצק ושאל:

- "האם חס ושלום, לא קרה לך משהו, אדוני המורה?"

אמא נאנחה. העמידה לפני איצק את הצלחת ואמרה:

- לא היית צריך להגיד שום דבר. הנה מה שהיה. תאכל איצק. בפעם הבאה אל תתערב. שב בשקט. מה אכפת לך? ואל תגיד כלום. כך זה יהיה יותר טוב.

למחרת חוזר איצק מבית הספר מדכדך ועצוב.

- מה קרה?

איצק קבל מכות. המורה צעק:

- חמור. גלם. מטמטם.

לא לך פללה האם.

- ספר לי הכל. ילד מסכן, תאכל, איצק. לא ידעת את השעור? לא הכנת שעורים?

- הכנתי וידעתי. אבל עמדתני ליד הלוח ולא דברתי. אמא אמרה לי לא לדבר.

- ילד זקר, ילד ציטו.

אמא העמידה לפניו את הצלחת.

- לא הבנת אותי נכון. לא צריך לדבר כשלא שואלים אותך. אתה מבין? אבל אם המורה שואל, אתה צריך לענות, הרי אתה תלמיד ואתה נמצא בבית הספר.

- איצק אכל, שחק, הכין שעורים, הלך לישון, קם בבקר. חזר מבית הספר והנה חדשות בפיו:

- אמרו לי להביא שני זלוטי בגלל השמשה השבורה.

- שברת את השמשה?

- לא אני, יקוב שבר.

- ספר מה היה.

- המורה נכנס לפתה, ראה שהשמשה שבורה ושאל: "מי?" כלם יושבים בשקט. אף אחד לא פוצה פה. אבל הרי בית ספר זה בית ספר. איצק קם ואמר: אני.

נאנחה אמא:

יזאז קורצאק קורצאק
 ישראל תפרא קורצאק

- אוי, איצק, אָסור לְשָׁקֵר. צָרִיךְ לומר את האמת. אם תעשה משהו רע, אתה תיב להודות ולהגיד: "לא אעשה עוד פעם". הרי אם יקוב שבר את השמשה, אתה לא זכלת לעשות זאת, לכן אינך אשם. אתה מבין?

- כן - אומר איצק - עכשו כבר אדע.

לאיצק המספן לא שחק המזל. למחרת ספר המורה על המבול. ספר שירד גשם והיה מבול. כל האנשים טבעו וכל בעלי החיים טבעו. כל הסוסים, העזים, הפרות, הנשים, הזקנים והילדים. הכל טבע. אסון שפנה. ואיצק קם מקומו ואמר:

- זה לא אני עשיתי. זאת לא אשמת. לא אעשה עוד פעם.

המורה צנה לאיצק לאסף את ספריו, לקחת הביתה ולהביא את אמו לבית הספר. אתם חושבים שזה היה כבר הסוף? - לא.

המורה אמר לפתח את החלון, מפני שהיה חם מאוד בפתח. איצק רץ בקל כוחו למלתחה וצעק להביא מים. השרת חשב שפרכה שרפה בפתח.

- לא - רק שאמא אמרה: "אם חם, רוצים לשותות".

המורה קרע את המחברת של יקוב מפני שהיתה מלכלכת ומקומטת. השליך אותה על הרצפה. איצק הרים את המחברת המלכלכת המקומטת והקריעה של יקוב והניח אותה לפני המורה על השלחן. מפני שאמא אמרה שצריך להרים ולהחזיר למורה אם נופל לו משהו.

יקוב לא הופיע יומים בבית הספר, והמורה שואל:

- מה קרה, למה יקוב איננו?

- אלף מיד לחפש אותו.

מפני שאמא אמרה שצריך לחפש את מה שאבד.

הילדים צוחקים, המורה מתרגז. ואמא אומרת לאיצק - מה הם רוצים ממנו? הבן שלי ילד כל כך טוב, שקט וציתן. נחמתי היחידה זה התאבון שלו.

אם בבית ספרכם יש ילד כזה, אל תצחקו לו ואל תתרגזו עליו. אולי הוא לא הכי חכם, אבל הוא יכול להיות טוב ונחמד, ולא להפריע. אבל אם תצחקו לו, הוא יעשה הצגות כדי לרצות אתכם. אם תעצבנו אותו, הוא יהיה רע ומזיק. רק אז יהפך באמת לגורם מפריע לכם ולמורה.

ורק זכרו דבר אחד, אני מבקש מאוד! גם לו יש אמא שאוהבת אותו ומשתוקקת שבנה יגדל ויהיה לבן-אדם. מלבד זאת מי יודע? אדם טוב, גם אם איננו חכם ביותר, יכול לעשות הרבה דברים טובים לבני אדם, שעה שאדם חכם, אבל רע, יכול להזיק מאוד בימי חייו לאנשים אחרים.

